

संस्कृतम्

CHANGING YOUR TOMORROW

तृतीयः पाठः गोदोहनम्

एतत् नाट्यांशं कृष्णचन्द्रत्रिपाठिमहोदयैः रचितात् 'चतुर्व्यूहम्' इति पुस्तकात् संक्षिप्य सम्पाद्य च उद्धृतम्। अस्मिन् नाटके एतादृशस्य जनस्य कथानकम् अस्ति यः धनवान् सुखाकाखी च भवितुम् इच्छुकः मासपर्यन्तं दुग्धदोहनादेव विरमति, येन मासान्ते धेनोः शरीरे सञ्चितं पर्याप्तं दुग्धम् एकवारमेव विक्रीय सम्पत्तिमर्जयितुं समर्थः भवेत्। परं मासान्ते यदा सः दुग्धदोहनाय प्रयतते तदा सः दुग्धबिन्दुम् अपि न प्राप्नोति। दुग्धप्राप्तिस्थाने सः धेनोः प्रहारैः रक्तरञ्जितः भवति, अवगच्छति च यत् दैनन्दिनं कार्यं यदि मासपर्यन्तं संगृह्य क्रियते तदा लाभस्य स्थाने हानिरेव भवति।

(प्रथमं दृश्यम्)

(मल्लिका मोदकानि रचयन्ती मन्दस्वरेण शिवस्तुतिं करोति)

(ततः प्रविशति मोदकगन्धम् अनुभवन् प्रसन्नमना चन्दनः।)

चन्दनः - अहा! सुगन्धस्तु मनोहरः (विलोक्य) अये मोदकानि रच्यन्ते? (प्रसन्नः भूत्वा)
आस्वादयामि तावत्। (मोदकं गृहीतुमिच्छति)

मल्लिका - (सक्रोधम्) विरमा विरमा मा स्पृश! एतानि मोदकानि।

चन्दनः - किमर्थं क्रुध्यसि! तव हस्तनिर्मितानि मोदकानि दृष्ट्वा अहं जिह्वालोलुपतां
नियन्त्रयितुम् अक्षमः अस्मि, किं न जानासि त्वमिदम्?

मल्लिका - सम्यग् जानामि नाथ! परम् एतानि मोदकानि पूजानिमित्तानि सन्ति।

चन्दनः - तर्हि, शीघ्रमेव पूजनं सम्पादय। प्रसादं च देहि।

मल्लिका - भो! अत्र पूजनं न भविष्यति। अहं स्वसखिभिः सह श्वः प्रातः काशीविश्वनाथमन्दिरं
प्रति गमिष्यामि, तत्र गङ्गास्नानं धर्मयात्राञ्च वयं करिष्यामः।

चन्दनः - सखिभिः सह! न मया सह! (विषादं नाटयति)

मल्लिका - आम्। चम्पा, गौरी, माया, मोहिनी, कपिलाद्याः सर्वाः गच्छन्ति। अतः, मया
सह तवागमनस्य औचित्यं नास्ति। वयं सप्ताहान्ते प्रत्यागमिष्यामः। तावत्, गृह
व्यवस्थां, धेनोः दुग्धदोहनव्यवस्थाञ्च परिपालय।

अतिरिक्तप्रश्नाः -

- १ . कः मोदकानि रचयति ?
- २ . मोदकम् खादितुम् कः व्यग्रः आसीत् ?
- ३ . मोदकानाम् गन्धं कञ्चदृशं अस्ति ?
- ४ . विरम विरम इति सक्रोधम् कः कथयति ?
- ५ . कः जिह्वालोलुपतां नियत्रयितुं अक्षमः अस्ति ?

प्रकृतिप्रत्ययं विभज्य लिखत –

१. करणीयम् = ... + ... ।
२. विक्रिय = ... + ... ।
३. पठितम् = ... + ... ।
४. ताडयित्वा = ... + ... ।
५. दोग्धुम् = ... + ... ।

सन्धिविच्छेदं :-

मनोहरः, शीघ्रमेव, गङ्गा, सप्ताहान्ते, प्रत्यागमिषामि, तवागमनम्, नास्ति, इत्यादयः।

गृहकार्यम् – दश सन्धिविच्छेदं प्रकृतिप्रत्ययं च कृत्वा आनय।

धन्यवादः

ओ.डि.एम्. एजुकेशनल् ग्रुप्